

utrumque servus Christi priscae professioni suae ollicere sentiens, abnuit, et ne Deum, offenderet, regem terrenum circa hoc offendere non formidavit. Nec solum offensam regis incurrere, sed et curam abbatiae ex toto dimittere maluit, timens videlicet ne postquam manum in aratrum posuerat, si retro respexisset, non esset aptus regno Dei.

3. Itaque qui in pauca fidelis permansit, supra multa constituitur, ut salvo altiori intellectu, omnium vitiorum turbas, omniumque peccatorum in seipso metas comperceret, et virtutum copia cumulat, Deo et bonis hominibus complaceret. Glorificavit enim eum Dominus in conspectu regum et procerum regni, in conscientia domini papae Romani Gregorii, et totius cleri, adeo ut languenti ecclesiae Suessionicae Ursionis incuria, nihil remedium occurreret nisi ut hic beatus Christi servus ipsius ecclesiae pastorem curam consultu papae susciperet. Renuente [al. Annuente] igitur curia Francorum super ea sententia, sed cogente Romani pontificis auctoritate apostolica, consecratur episcopus, praesente electione canonica, ut lucerna gratiae Dei non jam lateret in angulo, sed omnibus posset lucere aptata candelabro. Sane dum consecrandus Hugonem Diensem episcopum, Romanae sedis tunc legatum, adiret, reginae Francorum longe a jam sterilitate maestissimae, misit nuntium, oenuntians ei, quod ventris gremio portaret filium, vitali flatu nondum vividum, sed post paucos dies spiritum vitae a Domino accepturum: cujus et nomen praedixit Ludovicus, et quod post decessum patris rex futurus, et abundantiori pace potiturus foret, aperte prophetavit. Mense Decembrio, quarto decimo Kalendarum Januarii, perfunctus est sacra pontificali benedictione, et rediens, vix evasit Viennensis cleri vel populi devotam violentiam, qui illum raperent sibi in episcopum, si capere potuissent. Advenienti denique in sedem Suessionicam, sit obvia reginae domus militia, et beatum episcopum interimere satagebant, sed pavebant ne vivos absorberet terra. Vir autem Domini cessit assistentibus, et solatio comitis Tedbaldi, mansionem accepit in castro Ulciacensi; ubi, convenientibus praelatis et nobilibus plebis, ecclesiastica causa diligenter tractabatur, cleri ac populi utilitas ad unguem sanciebatur, animarum salvatio exercebatur.

4. Quodam tempore cujusdam vici plebitaneam ecclesiam dedicaturus, clientibus suis dixit: *Tali, iogo, semita ad ecclesiam illam nos conducite, ut lateat populos, qui nos debeamus via venire, et*

A aliquid alimentorum vobiscum comportate, ut corporum fatigationem valeamus vel ad modicum relevare. Itaque semita remotior ac devia arripitur, nec tamen fervor populi hoc argumento sedatur; sed sub omni celeritate copiosa commeantium hinc inde turba adunatur. Quod cernens Dei servus, in laudem Conditoris erupit, ac deinde suis familiaribus dixit: *Quidquid alimentorum hic habetis, proferte, ut post laborem vires valeamus reparare.* Nec mora proferuntur quinque paximata, fundantur et vini heminae quinque. Tunc jactis in terram tapetibus, vir Domini supersedit, proflua turba illum gregatim ambiente. Tunc benedicens, paucos quidem numero, sed multos numeri mysterio, jussit omnibus qui undique considebant, distribui, vinum quoque ad satis propinari. Mirantur ministri panem non desicere, mirantur et illud tantillum vini tot sumentibus abundare. Nam excepto praesule cum suo comitatu, manducantium turba septingentorum B numerum continuit.

5. In eodem castro vir Domini sanctus Arnulfus monachum suum et presbyterum Everolfum, febribus et dyssenteria fatigatum, suae manus inpositione sanavit; bajulum rapinae diabolum gestare vidit; in hoc prophetiam de morte sua vel sepultura, Deo revelante, cognovit. Causa autem adventus sui, charitas fraterna et obedientia existit, quando domus papa imperio suo eum coegit et clericos, qui de proditione sui comitis fuerant impetiti, eidem comiti reconciliaret, et contra sacros canones nil ab eis extorqueri consentiret. Patuit sacris mandatis apostolici auctoritate sibi injunctis, rediit in Flandriam, fecit pacem versus pacis minister. Nec tantum clericos calumnia quassos recuperavit; sed omnis Flandriae regionem, diabolico furore in semet saevientem, ad pacis et quietis placidam conserationem reduxit. Deinde consilio et voluntate domini Radbodi Tornacensis episcopi ecclesiam Sancti Petri apostoli et Omnium Apostolorum, sitam in vico Aldenborgensi, rogante comite Rodberto, et flagitante Conone nobili viro, edificandam, et usibus abbatiae aptandam suscepit, ubi, Deo ordinante, dormitionem requie accepit, ubi divinitus sibi antea provisam sepulturam subiit; et ubi post obitum sanctum anno tricesimo quarto, de translatione sacri corporis sui solemnia gaudiosa praebuit, praestante Domino et Salvatore nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu Sancto, vivit et regnat Deus per immortalia saecula saeculorum. Amen.

VITA S. MADELGISILI CONFESSORIS ET EREMITAE IN PONTIVO, AUCTORE HARIULFO.

(MABILLON *Acta SS. ordinis S. Bened.*, Saec. IV, parte II, pag. 537. ex mss. codice Centulensi)

OBSERVATIO PRAEVI.

Qui Chronicon Centulense quatuor libris digessit Hariulfus, idem etiam libellum scripsit De gestis S. Madelgisili (S. Mauguille) confessoris, qui primum sub S. Fursei disciplina, dein Centulae monachus, inde secretum petiit Monasterioli (Monstrelet) ad Alteiam fluvium, ubi supremos vitae dies absolvit. Gervino abbati Centulensi, ejus nominis secundo, sequentem libellum dedicavit. Gervinus porro secundus alterius erat nepos, sed moribus longe dissimilis, idemque Ambianensis episcopus: cui Urbanus secundus abbatiam Centulensem abstulit in concilio Claromontensi. Haec constant ex Chronico Hariulfi, qui sub Anshero abbate nonnulla huic Vitae addidit: a capite 16, aut certe aliquis alius. Ansheri elogium metricum praefixum erat initio ejus Vitae, quam ex ms. codice Centulensi Chronicon Hariulfi continente eruimus. S. Madelgisili Vita hunc habet titulum in codice ms.

IN NOMINE CHRISTI SALVATORIS

INCIPIIT

PRÆFATIO. VITÆ SANCTI CONFESSORIS MADELGISILI.

Domino dilectissimo Patrique spirituali amore A
complectendo GERVINO sanctæ sedis Ambianicæ
épiscopo, necnon almifici Centulensis cœnobii re-
ctori, vestri gregis ovicula (utinam idonea!) HARIUL-
FUS, salutem et sinceram obedientiam.

Seniorum qui de tempore venerandi abbatis An-
gelranni (71) usque ad nostra tempora persistierunt,
multimodo relatu didici quædam narratione digna,
quæ ad posterorum notitiam memoriæ studiose
commendavi, ea scilicet quæ de sanctis apud nos
quiescentibus gesta ferebantur, quorum gestorum
seriem antiquorum nihilo minus studiosa relatio
notitiæ posterorum tradiderat. Inter quæ omnia
fratres delectabat audire et nosse de beato confes-
sore Madelgisilo ab antiquis temporibus apud nos
quiescente, quis fûerit, qualiter Domino omnipo- B

tenti deservierit, et quomodo vel quando sanctum
corpus ejus ad locum Centulensem delatum sit, et
ibi collocatum, quot et quantis miraculorum signis
a Domino sit glorificatum. Quorum denique signor-
um non tam relatu quam aspectu notitiam certam
percepimus, dum et ipsi quædam ejus miracula li-
quido cognovimus, et innumera per tales assertor-
es didicimus, qui non auditu, sed ipso visu præ-
sentialiter se percepisse testarentur. Igitur charis-
simorum fratrum desideriis sanctis vel ex parte
volens satisfacere, ad honorem Dei et reverentiam
ipsius sancti, nec non ad utilitatem posterorum, ea
quæ nobis frequens seniorum relatio de eodem
sancto contulit, scribendi officio adnotamus, ne per
nostram inertiam [solertia futurorum tantæ rei
notitia defraudari videatur.

INCIPIIT VITA

SANCTI MADELGISILI CONFESSORIS.

CAP. I. *Furseus ex Hibernia venit in Galliam. Cœnobium condit.* — Francorum regnum teneate Lo-
doveo filio Dagoberti, et Austrasiis regnante Sigi-
berto æque filio Dagoberti, vir Domini sanctus Fur-
seus ab Hibernia ortus, et ibidem signis virtutum C
et notitia revelationum mirificatus, ex divina jus-
sione natale solum reliquit, Britanniam, quæ Anglia
nuncupatur, pertransiens in partibus Germaniæ ap-
pulsit, ubi videlicet præfatus rex Sigibertus (72)
eumdem sanctum virum magno cum honore et gau-
dio excepit, magnoque affectu eum retinere gestiens,
quæque loca monasticæ vitæ congrua illi pfferebat,
quatenus eo modo in locis sui regni delectaretur
morari. Sanctus autem Furseus per spiritum sen-
tiens nequaquam se in illis locis permanere debere,
regiis tamen petitionibus vel ex aliquanto cupiens
obedire, rura quæque sibi oblata circumiens, et
divini verbi prædicationibus ubique ferventer in-
sistens, locum tandem gratum reperit, ubi cum Dei
gratia et prædicti regis juvamine cœnobium insigne D
constituit, et servorum Dei multitudine sufficienter
implevit. Nam ejusdem sancti viri prædicationibus
multi ex eodem regno ad fidem et dignos pœnitent-

tiæ fructus propemodum accendebantur: ex qui-
bus aliqui majori devotione subnixi, ad meliora
divinæ servitutis studia certatim properabant, ut
cuncta mundi impedimenta fugientes efflcerentur
monachi.

CAP. II. *Madelgisilus ab eo institutus. Ejus iti-
neris comes.* — Inter quos fuit quidam, nomine Ma-
delgisilus, alti generis prosapia genitus, ut quod
majus est atque beatius, in divina præscientia ele-
ctionis gratia præscriptus. Hic beati Fursei adhæ-
rens prædicamentis, et congaudens sanctitatis ejus
exemplis, decrevit comes fore indissociabilis ope-
rum et viarum ejus, ut mereretur esse particeps
meritorum et præmiorum illius. Itaque sanctus
Furseus perfecta ædificatione atque institutione
prædicti cœnobii et commisso regimine ipsius loci
charissimo fratri suo beato abbati Ultano, nec non
requisita et accepta Sigiberti regis licentia, as-
sumptis etiam secum discipulis, occidentalem Gal-
liam quæ post modum Francia dicta est, adire de-
liberavit, in qua jam cœlitus erat præfixum illum
terreno corpore solvi, ipsamque Franciam exemplis
et meritis illius ex divino decreto debere illustrari.

(71) Ingelramnus, cognomento Sapiens, Centu-
lensis præsuit regnante Roberto rege, laudatus
ab Hariulfo in Chronici lib. 1, cap. 1 et sequen-
tibus.

(72) Falsus est Hariulfus æquivocatione nominis.

Neque enim Furseus a Sigeberto Austrasiæ rege
acceptus est, sed a Sigiberto Saxonum in Britan-
nia insula rege, ut patet ex Actis S. Fursei in Sæ-
culo II relatis, ubi agitur de origine monasterii a
Furseo constructi, opitulante Sigeberto.

Hujus itineris comes individuus vir Domini Madelgisilus fuit, et cum beato Furseo civitates et regiones pertransiit, famem, sitim, vigiliis cæterosque labores sustinuit, orationes et psalmodias cum illo, uti probus discipulus cum magistro, exercuit, prædicationis etiam et abstinentiæ spatientissimus imitator inolevit.

CAP. III. *Eo mortuo Centulam se recipit.* — Postquam vero vir Domini beatus Furseus, ut cœlitus fuerat præstitutum, terrena mole relicta in pago Pontivo loco, vocabulo Macerias, suum Creatori reddidit spiritum, et sacrum corpus ejus ab inclytis viris Haymone duce et Archenoldo præfecto Perroman delatum est et sepultum, beatus Madelgisilus vehementi angore pro amissione charissimi magistri cœpit alligi, et, utpote advena atque locorum ignarus, cœpit æstuanti studio inquirere sicubi esset locus monasticæ vitæ studiis institutus, ubi Domino adhærere posset, contemplativosque carpere fructus. Cui talia perquirenti continuo innotuit celebre nomen cœnobii Centulensis a beato Patre Richerio jam olim tota sanctitate et justitia collocati, et corporis ejus exuviis sacrosanctis hactenus mirabiliter ac divinissime exornati: in quo etiam monachorum cœtus Deo acceptus regulari tramite strenue militabat, et divinæ jussioni in spiritus paupertate totis nisibus parere insistebat. Ad hunc ergo locum prædictus famulus Dei tota aviditate convolvit, et sanctorum fratrum beatæ concioni se admitti religiose expetiit, religiosius impetravit. Invenit sane ibi veros Israelitas, spiritualem Ægyptum toto animo fugientes, et cœleste manna totis votis ambientes, puræ vitæ monachos, totius abstinentiæ et humilitatis virtute armatos. Horum beatissimæ societati se ferventer connectens servus Dei Madelgisilus, et de die in diem ad meliora se extendens in timore Dei valde proficiebat, ac de virtute in virtutem ire assidue contendebat.

CAP. IV. *Sub Chlodoveo et Balthilde, miracula fiunt Centulæ.* — Florebat per id temporis Francorum respublica sub rege Lodoveo Dagoberti filio et Balthilde venerabili regina, quæ post mortem viri sui præfati Lodovei monasterium Corbeïense construxit. Cœnobium quoque Gemmeticum, instante beato Philiberto, in territorio Rothomagensi construxit, ac per alia loca ad construenda cœnobîa regalem munificentiam profuse adhibuit. Monasterium ergo Centulense antiquitate et religione cæteris sacris locis præeminebat, et miraculorum signis quotidie ad tumulum beati Richarii divinitus clarescebat. Quæ dum fratres assidue perspicerent, quasi radiis divini amoris medullitis inflammabantur. Sciebant enim quoniam arctam et angustam viam viriliter sectando, et contra hostem antiquum alacriter decertando, ad tantam meritorum gratiam beatus confessor Richarius excreverat, ut ad ejus merita declaranda tot et tanta Christus Dominus ostenderet miracula, quæ dum fierent, multiplici laudè pollebant, dum Christo Domino honorem et gloriam, confessori ejus laudis re-

verentiam, cernentibus quoque imitandi desiderium, et debilibus præstarent sospitatis gaudium.

CAP. V. *Madelgisilus secedit in eremum.* — Hæc, inquam, divina miracula multum beato Madelgisilo circa Dei cultum inspiraverunt ardorem, multam in corde ejus divinæ dilectionis flammam succenderunt, multam ad contemptum mundi in ejus præcordiis efficaciam genuerunt. Qui cum aliquando tempore in divinis exercitiis spiritualem militiam in hoc Centulensi cœnobio peregisset, et a cæteris fratribus pro honore sanctitatis venerabilis haberetur, cernens sibi officere impensam a fratribus reverentiam, et cupiens arctiorem remotamque arripere vivendi formulam, cum magna humilitate expetiit ut liceret sibi remotum et quietum locum perquirere, quo divinis laudibus securius atque profusius quivisset incumbere, orationibus quoque et lacrymis sine strepitu valeret invigilare, ac divinis obtutibus se mortificando semper purgatiorem exhibere. Quæ quod devote expetiit, gratuita fratrum benignitas ei cum magna dulcedine concessit, quippe qui fraternis propectibus nescirent invidere, sed potius congaudere. Adeptus etenim desiderium, licentiam scilicet pergendi ad eremum, cœpit summis precibus ac lacrymis impensius flagitare, ut immensa Christi pietas ei locum talem dignaretur demonstrare, ubi in spiritu humilitatis et in animo contrito divinis obtutibus valuisset assidue laudis sacrificium immolare.

CAP. VI. *In quam eremum secedere debeat cœlitus præmonstratur.* — Ad quod impetrandum, assumpsit laborem majoris jejunii, studium prolixæ orationis, psalmodiarum diurnam decantationem, seniorum quoque spiritualium exostulavit orationes, ut superna gratia illi pandere dignaretur quoniam in loco sortiretur Dominici servitii solitariam stationem. Cui talibus insistenti apparuit per soporem angelus Domini, et educens eum dixit: *Sequere me, et cœlitus attende quem tibi monstravero locum, in quo tu deinceps Dominicum expleas servitium.* His dictis ante illum cœpit ire, et per diversa loca illum circumducere, donec pervenit ad cœlitus decretam stationem, ubi figens gradum, ait famulo Dei: *Hic requies tua in tempus præfixum, hic habitabis, et hic debitum de corpore ages transitum.* Post hæc dicta disparuit, et famulus Dei ad se reversus intellexit quid vidisset; et prosternens se cum lacrymis egit gratias Deo pro inenarrabili dono ejus.

CAP. VII. — Sequenti diluculo expletis hymnorum obsequiis, convocat majores de fratribus, et per ordinem refert visionem. Illi ut vere sine dolo servi Dei exsultant, et immensas Creatori grates persolvunt; ac deinde maturant opus perficere, quo nulla mora tantum divinæ bonitatis indicium potuisset intricare. Eliguntur fratres ex præcepto abbatis qui eum deducerent, apparantur utilia quæ Christi militi forent necessaria. Quibus rite præparatis, procedit fortis athleta ad singulare certamen. Deductus autem per quæque loca, ubi ad ostensum locum per-

venit, mox ex intimo sapore quod is esset sibi divinitus præelectus locus, recognovit, adamavit, apprehendit, et primo omnium procidens in orationem, lacrymis madefactus ad quod venerat mox inchoavit. Fratres vero qui eum conduxerant, tandiu cum illo permanserunt, quousque cellula erigeretur et oratorium, ubi Christi miles suo Regi debitum impenderet famulatum. Quibus ad legem eremi rite compositis, reversi sunt ad castra cœlestis exercitii.

CAP. VIII. *Eremi situs. Ibi fontem impetrat.*— Servus itaque Christi Madelgisilus solus remanens et remotus, studuit omni fervore divinis laudibus et canticis insistere, orationibus, et vigiliis attentius incumbere, mala mundi, tanquam sua essent, assiduis fletibus expiare, optans omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis pervenire. Est autem locus ipse in pago Pontivo [*le Pontihieu*] circa fluvium Alteiam [*l'Auchié*] situs, aquæ prolapsu et silvarum opacitate circumdatus, et ad Deo serviendum liber valde et quietus, vocabulo Monstroledus (73). Aqua vero ejusdem alvei interjacente palustri mollitie inaccessibilis erat, unde et labor importabilis ad aquam hauriendam Dei famulo accidebat. Unde totis nisibus conversus ad Dominum, orabat supernam majestatem, ut illi auferret tantam hauriendæ aquæ difficultatem; et prostratus humi lacrymas fudit cum precibus, ut aquæ subsidium conferret illi omnipotens Deus. Sentiens quoque in spiritu se a Domino velociter exaudiri, post orationem fuscis surrexit, et durissimo cespiti signum crucis apposuit. Mox etenim vena aquæ limpidissimæ ibidem se aperiens clarum fontem evomuit, qui in devexi montis subjacente modica et pendula planitie ebulliens, ad alveum Alteiæ seu maternum sinum recurrit, sed in suo decursu copiam hauriendi omnibus attribuit. Hic idem fonticulus cœlesti medicina refertus diversos languores suo haustu expulit: quod et modo nullus fieri ambigat, nisi infidelitas id peccantis impediât.

CAP. IX. *Centulenses ægrotanti subveniunt.*— Igitur in omni sanctitate et nimia simplicitate serviens Deo sine interpolatione, et permanens in assumpta tam ardui propositi austeritate, post aliquot annorum curricula infirmatus est corpore languore valido, non tamen impeditus a divino servitio, et putans se jam solvi, cœpit in Dei opere esse tam ferventior quam exspectata felicitas jam foret propinquior. Mox etenim abbati Centulensium apparens Dei angelus, monet et imperat ut visitetur in eremo Dei servus, et impendatur ei solatium, ne deficiat ad Christi servitium Surgit abbas festinanter, assumptisque de fratribus quos elegit, incumbit et accelerat Dei servum invisere, quem compererat cœlestibus excubiis non carere. Venerunt itaque in eremum prælatam ad habitaculum viri: inveniunt ægrotum,

(73) Monasteriolus dicitur in Hariulf lib. III, cap. 20, vulgo *Monstrelet*.

(74) Wiganium in catalogo episcoporum Doro-

orant, psalmos canunt. Inde præmissa benedictione salutant illum in osculo sancto, ac deinde proferunt quæ ad usum ejus detulerant ex cœlesti mandato. Præ gaudio autem de illorum adventu intantum servus Dei exhilaratus fuit, ut totam languoris gravedinem protinus oblivioni dederit. Relinquentes ergo ei fratrem qui ejus solitudini ac imbecillitati solamen præberet, redierunt ad claustra, extra quæ diutius commanere nullatenus proficeret.

CAP. X. *S. Wiganus medetur.*— Per idem ferme tempus fuit in Britannia majori vir Deo placitus genere et scientia insignis Wiganus (74), qui dum esset ad arcem episcopatus Dorovernensium civitatis, quæ Cantuaria nuncupatur, præelectus, et sentiret sibi obesse tanti culmen honoris, utpote qui in paupertate et extremitate Deo servire maluerat, rogavit Dominum, ut tale ei consilium præberet, quo de vinculis tantæ prælacionis absolvi, et divinæ servitutis officio quam maxime valuisset implicari. Talia deprecantem taliaque deprecando frequentantem respexit qui humilibus dat gratiam, de quo scriptum est: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus (Psal. x)*, nempe cœlestis nuntius ei assistens, consilium quod quærebat, eidem intimavit, dicens: *Festinus transi mare versus Galliam, et applicabis in Alteiam, supra quam quidam Dei servus habitat, ad quem tu velox abibis, et ex Dei mandato a sua infirmitate illum sanabis, ac deinceps in Dei servitio cum illo socialiter permanebis.* Percepto hoc oraculo beatus Wiganus continuo exivit ad urbem, et arripuit iter ducens ad mare. Invenit autem nutu Dei naviculam, in quam mox intravit, Christum invocans, et de Dei præsentia non diffidens. Statim navicula fluctibus elevata sine humano remigio per maria in directum cucurrit, et angelico ductu ad portum Alteiæ velociter pervenit; indeque oram legens usque ad habitaculum Dei servi contra impetum fluminis navigando perveit.

CAP. XI. *Simul convivunt.*— Egressus de navicula et intrans ad famulum Dei æque Dei servus Wiganus, mox orationi incubuit; qua completa manus suas ægroto imposuit, et continuo languore depulso sanitas redire incœpit. Beatus etiam Madelgisilus lento conanime exurgens in ejus complexum ruit, et sic se invicem mutua dilectione complexi sunt, ac si uterini fratres post longa terrarum vel locorum spatia in unum convenissent. Fuerunt ergo isti duo venerabiles viri fide et devotione conjuncti, spirituali gratia confirmati, ad instantiam divinæ laudis unanimiter animati, ad vitia calcanda fortes, in contemptu sæculi alacres, ad quæstum virtutum avidi, ad impendenda beneficia prompti. Et quoniam nec sensus excogitare, nec lingua valet virtutes eorum proferre, qualiter, auctore Deo, tanti pretii margaritæ in hujus mundi exilio

bernensium frustra quæras, et tamen id etiam legi in S. Wiganii Actis mss.

elimata: ad cœleste sertum transmissæ sint, jam nunc A
propalare aggrediamur.

CAP. XII. *Wlganius morbo correptus, unctione et viatico munitus obiit. [Maldegisilus item moritur. —* Consequenti tempore ut placuit supernæ providentiæ, jam expleto cursu fragilis hujus vitæ, accidit corporalis ægritudo famulo Dei Wlganio. Quo ægrotante beatus Madelgisilus satis ægre ferebat sodalis molestiam, et assistens ei cum singultu que-rebatur ita dicens: *Ergone, frater mi, ad hoc venisti, ut me relicto in convalle lacrymarum, tu festines ad consortium gaudentium animarum? ego certe sperabam a te corpore humi, spiritu Christo commendari; ei nunc affectas hinc velox recedere, ut ante me spiritu cælum, corpore terram debeas penetrare?* Cui sanctus Wlganius aiebat: *Sustine, quæso, patienter, frater beatissime, et Dei voluntati in nobis libenter acquiesce. Nam quid proderit tota vita in obedientia præceptorum Dei sudasse, si circa finem nostrum is qui calcaneum observat, rebelles ac murmurantes valuerit invenire? Nec durum patiaris quod ad tempus te relinquo, quoniam mox ut faciem Dei videro, pro te ut hinc eximaris, supplicare non cessabo.* His beatus Madelgisilus ad modicum recreatus, ministrum suum dudum sibi ab abbate delegatum ad idem monasterium festinanter transmisit, mandans fratribus, ut infirmum cobabitatorem suum quantocius visitarent; et quicquid ad viaticum decedentis pertinet, eidem ministrarent. Mox audito hoc mandato ad omnia bona efficaces et prompti Centulenses monachi, sub omni celeritate venerunt, oleo sacro servum Dei perunxerunt, communionem Dominicorum mysteriorum tradiderunt, et sic sanctam illam animam iv Non. Novembris de corpore egressam psalmis ac lectionibus prosecuti, corpus demum condignæ sepulturæ in oratorio (75) tradiderunt. Nec longo post temporis spatio sanctus Madelgisilus superfuit quin potius plenus dierum honorumque operum ad gaudia sanctorum transmigravit, accipiens coronam de manu Domini, et reddens terræ corpusculum juxta sepulturam sui quondam sodalis Wlgani in eodem loculo oratorii sui. Dies autem natalitius hujus viri Dei ab antiquis traditur iii Kal. Junii ad laudem et gloriam nominis Christi.

CAP. XIII. *Centulam corpus ejus transfertur. Dubitatio de ejus cultu miraculis sublata. —* Multis autem postea effluentibus annorum curriculis translatum est corpus beati Madelgisili ad cœnobium Centulense in ecclesiam Beati Richarii, et ibi requiescit, ubi scilicet divinæ laudis sonus (76) non desistit, et ubi multa continentur corpora animarum quæ cœlo vivunt. Inter quæ cum tempore abbatis Ingelardi (77) idem Christi confessor honori-

(75) Sancti Wlganii corpus postea translatum est in castrum Lenense (*Lens*), diocesis Atrebatensis. Baldricus in Chronici lib. ii, cap. 22: *Apud castrum Lenense habetur quoque Monasterium canonicorum, ubi sanctus quiescit Volganius, qui Scotus traditur existisse.*

(76) Nimirum Laus perennis olim a sancto Angil-

A fice fuisset collocatus. cœperunt quidam ex monachis quadam stoliditate permoti dicere quod indignum esset illius hominis venerari ossilla, cujus ignorabant vitam vel gesta; necdum enim lucida ejus opera scripturæ tradita, necdum memoriæ fidelium fuerant commendata. Hac de re dum jam dicti fratres aliquoties contenderent, erat antiquitus ecclesiola quædam in confinio ipsius Centulæ, ex ejusdem sancti nomine appellata, ad quam decreverunt ipsum ferri debere, dummodo ei suæ ecclesię domicilio potiretur et illum taliter remotum non cogentur honorare. Cum ergo illic esset positus, ille Deus qui humilia respicit, qui etiam sanctos suos, quamvis occultos, exaltare non desinit, decrevit eo loco plura patrare miracula, quatenus vel sic cognoscerentur præfati sancti merita, et eorum qui illum abjecerant, domaretur stultitia. Denique cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, mutis loquelam, cæterisque infirmitatibus tale ac tantum contulit ibidem remedium, ut nemo valuerit lingua prædicare aut memoria retinere tantorum operum copiosam numerositatem. Cum ergo longiori tempore hæc Dei grãtia ibidem claresceret, et tam evidenter omnibus pateret esse hunc apud Deum pretiosi meriti, cœpit abbas Ingelardus cum monachis suis grandi pœnitentia moveri, quod tanti pretii margaritam quasi quoddam vile abjecissent. Et quem prius pro gestorum ignorantia seu pro obscuritate despexerant sanctitatis, cum devota cordis humilitate et celebri honore disposuit reportare, ad quem amandum et honorandum magnifica Dei virtute trahebatur. Tunc aggregatis fratribus et populo convocato, præmissis crucibus et cereis ac thymiamateriis et omni decore ecclesiastico, cum honore et magna timoris Dei reverentia jam dictam ecclesiolam processionaliter expetunt, præmissaque erroris venia cum hymnis sanctum corpus acceperunt, et ad ecclesiam sancti Richarii cum laudibus retulerunt, uti eum qui mentium duritiam meritum virtute domaverat, quod etiam ibidem reconditum cum honore servatur, et cum amore veneratur.

CAP. XIV. *Delatio annua corporis. —* Fuit postmodum Centulensis populi et pagensium Pontivorum devota consuetudo, ut unoquoque anno ad diem sui natalis, qui est iii Kal. Junii, sacrum corpus ejus ad locum, ubi olim fuerat sepultus, cum gaudio et honore decenti deferretur; conveniebatque de proximis villis vel municipiis ingens turba populorum, et cum multa lætitia sancti festum colebant. Quadam ergo vice cum de more solemnibus illuc fuisset deportatum, et expletis solemnibus, cum jam tempus adesset referendi, egredientibus fratribus cum sancti corpore

berto, ut diximus, instituta: quæ haud scio an vige-bat adhuc per id tempus.

(77) Ingelardus abbas, labente sæculo decimo, successorem habuit Ingelramnum, de quo supra. Lege Hariulfi Chronicon in lib. iii, cap. 29, ubi totidem verbis hæc referuntur.

de ecclesia tantam contigit fieri pluviae et ventorum A
turbulentiam, ut illa dies nocte turpior videretur
prae nimia tempestivi aeris densitate. Ferebantur pro
more ante corpus sanctum duo argentea cerofera, quorum
lumina licet ventis pulsarentur, et pluviis
valide humectarentur, nequaquam tamen exstingui
potuerunt, quousque ipsam parcem in qua fuerat
conversatus, pertransisset. Ita quasi designans quod
fuerat proprium miraculo sacravit.

CAP. XV. *Miraculum.* — Quidam vicinus posses-
sor avaritiae jaculo stimulatus quamdam terram ec-
clesiae Beati Madelgisili olim condonata vi rapuit,
et in usus proprios redegit. Interea redeunte annua
sancti solemnitate, contigit lecticam ejus per ablatam
sibi terram permeare. At ubi qui portabant, illam
terram calcare coeperunt, repente lectica ejus nimio
pondere aggravata immobilis substitit, ac tanquam
mons moveri a loco non potuit. Tunc qui noverant
ipsam terram praefato dudum sancto injuste abla-
tam, conquerebantur dicentes: *Ecce sanctus Madel-
gisilus propter suam terram commotus se aggravavit,
et se hinc profert non permittit. Conveniamus raptor-
em, rogemus et exhortemur uti sancto sua reddat.*
Sic temerator nimium pavefactus et formidans, ne
terra illum viventem deglutiret, tremulus accessit,
et veniam humiliter petens agrum suum sancto Ma-
delgisilo restituit, liberumque et quietum in perpe-
tuum acclamavit. Hoc facto ad sanctum reditur, lec-
tica gestatur, ponderositas nulla sentitur.

CAP. XVI. *Anno 1113, transfertur in novam thecam.*
— Sub anno etiam divinae per carnem apparitionis
millesimo centesimo et tertio decimo, indictione
quinta, regnum Francorum tenente Ludovico filio
Philippi anno quinto, cum sanctissimi Richarii no-
bile quondam monasterium detineret abbas Ans-
cherus annis jam sedecim, placuit ipsi abbati ac
caeteris fratribus, ut amabile corpus sancti Madel-
gisili revolverent et inspicerent, atque in novam
capsam, quia antiqua valde fragilis erat, diligenti
studio reconderent. Paratis itaque quae ad tantum
opus competentia videbantur, ubi ventum est ad id
quo sacra membra relocarentur, cervini corii sacel-

lus quo recipienda erant, invenitur brevior, minus-
que capacior quam ipsorum ossium magnitudo ac
proceritas poscebat. Ideoque pars quaedam eorum-
dem ossium remansit in pristino indumento, quous-
que tempore liberiori res in melius aptaretur. At-
tamen in novam capsam universa reposita sunt
cum psalmis et decenti honore. Non multi post haec
fluxerant dies, et custos ecclesiae, qui eundem san-
ctum ferventi amore prosequabatur, infirmitate pra-
eventus dormire non poterat, et tota nocte apud se
tractaverat quando qualiter sancti corporis trans-
mutatio perfici posset. Jam vero aurora consurgente
idem custos lassabundus modice obdormivit, et in
ipso parvissimo somno sensu interiori de sancti reli-
quiis componendis cogitabat, et subito astitit
coram illo vir procerus et decorus in habitu glorio-
so, et ait: *Hoc cautius provide et sic perage, ut om-
nia ossa mea insimul recondantur.* At ille qui per-
exiguo sopore tenebatur, et quem ejusdem sancti
fervens amor aspirabat, mox ut audivit dicentem
omnia ossa mea, ipsum esse beatum Madelgisilum
liquido intellexit; et librata in eum oculorum acie
nomen et meritum inquirere concupivit. At ille vir
magnus et gloriosus, antequam interrogari potuis-
set, disparuit; sed odorem nimis gratum reliquit et
vestigia pedum suorum tanquam aurea dimisit.
Idem autem de recessu ejus dolens, sed de odore
gaudens, et hujus visionis aliquod indicium retinere
salagens, ait, ut putabat intra se: *Statim haec au-
rea illius vestigia apprehendam, et haec fratribus in
testimonium deportabo.* Sic evigilans exsilivit, exten-
sis brachiis et hac motione concussus aurea vesti-
gia quae se cernere putaverat, jam non vidit, sicque
visionem et totam qua premebatur, aegritudine
continuo deposuit, adjuvante merito sancti per gra-
tiam Domini nostri Jesus Christi, cui est honor et
gloria in saecula. Amen

EPIGRAMMA LECTI EJUS.

*Ossa Madelgisili tenet haec lectica beati,
Quem confessorem sibi Christus rite beavit,
Anscherusque novam sibi capsam jure paravit*